

Wuerzburgas, 1945.VII.19

Nr. 1.

Į ž a n g i n i s   ž o d i s

Gyvenimas iškelia reikalą Vokietijoje gyvenančiuosius lietuvius tuo tarpu nors ir ne per plačiausiai, bet reguliariai informuoti svarbesniais užsienių politikos ir lietuvių gyvenimą liečiančiais klausimais. Tam tikslui šio leidiniu pradėdama leisti savaitinis Lietuvių Sąjungos žinynas, kuriame, greta orientacinės medžiagos Vokietijoje esantiems lietuviams, bus pateikiama savaitinė užsienių politikos apžvalga ir pagal išgales bus dedama vadinaujamųjų vidaus žinių, vienaip ar kitaip susijusių su lietuvių gyvenimu Lietuvoje ir svetur, ypač Vokietijoje.

Kol plačiau neveikia paštas ir kol galimama susisiekti traukiniais ar autovežimiais yra riboti ar tik atsitiktiniai, žinynė vidaus informacijai medžiaga gali būti panaudota beveik tik ta, k kuri gaunama, daugiausia atsitiktiniai ir pavėluotai, iš šalies - iš Lietuvių Sąjungos skyrių, lietuvių komitetų, stovyklų /lagerių/ ir kt. Tad visi Vokietijoje esantieji Lietuvių Sąjungos skyriai, lietuvių komitetai, stovyklos /lageriai/ ir kitokie lietuvių sambūriai čia raginami į talką ir prašomi pagal išgales ir reikalą, ko skubiausiai ir ko reguliariausiai Lietuvių Sąjungai Wuerzburge, Mergentheimerstr 62, siūsti:

Žinias apie vietos lietuviams vadovaujančių lietuviškųjų organų asmeninę sudėtį /pavardė, vardas, pareigos, adresas/; žinias apie lietuvių skaičių; kiek galint pilnesnius lietuvių sąrašus /pavardė, vardas, tėvo vardas, gimimo data, profesija, adresas/; žinias apie kolonijų veiklą /vadovaujančių organų veikla, veikiančios mokyklos, kursai, kultūriniai bei pramoginiai parengimai ir kt./; žinias apie vietos lietuvių gyvenimo sąlygas /valdiniai ar ypatingesnius vietos lietuvių gyvenimo įvykius /santykiai su tos valdžios organais, asmeninio pobūdžio žinios apie žinomus ir giliai liečiančius vietinės valdžios aktus, potvarkius bei valdžios atstovų pareiškimus /jei galima - jų tekstus/; lietuvių kolonijų riordinius leidinius; bet kuria kalba leidžiamuosius informacinius periodinius ar neperlaščius; iš užsienių gautus bet kokius laikraščius ar bent jų išnių /jūs parodyti/; gautas žinias apie dabartinę padėtį ir gyvenimą Lietuvoje; žinias apie kitų tautinių grupių, ypač estų, latlogijos ar dėl kurių kitų prielaidų gali interesuoti lietuvius.

rūšių mokyklų mokytojų registraciją. Mokytojai prašomi Lietuvos Sąjungos Valdybai pranešti savo adresus, nurodyti išeitojo mokslo cenzą, ~~kurios sumokėtos uždirbo Lietuvoje~~ kuriose mokyklose dirbo Lietuvoje, kuriuos dalykus dėstė vidurinėje, aukštesniojoje arba specialinėje mokykloje. Taip pat reikia pranešti ir apie mokytojo šeimyninę padėtį.

Lietuvių Sąjungos Valdyba dažnai klausiama apie savo universiteto steigimą. Jai trūksta žinių, kiek čia Vokietijoje turime abiturientų, bov. studentų ir iš viso tokių asmenų, kurie norėtų universitete studijuoti, kurias mokslo ar meno šakas norėtų studijuoti ir t.t. Todėl Lietuvos Sąjungos Valdyba renka suinteresuotų asmenų žinias /pareiškimus/, paduotas raštu, kuriose reikia nurodyti, kas norima studijuoti, ir iškelti savus pageidavimus. Iš tų pareiškimų skaičiaus paaiškės to reikalo svarba ir būdai jam išspręsti.

Lietuvių Sąjungos Valdyboje taip pat prašomi registruotis ir visi aukštųjų mokyklų profesoriai.

IMIGRACIJA Į JV

Remaža Vokietijoje esančių lietuvių domisi galimais persikelti gyventi į Jungtines Valstybes, jei grįžti į Lietuvą būtų neįmanoma. Apie imigracijas /įvažiavimo ilgesniam laikui/ į Jungtines Valstybes galimus iš Lietuvos Generalinio Konsulato New Yorke patirta:

Lietuvių įstaigos /pasivartinybės, konsulatai/ šiame klausime tuo tarpu neturi jokios įtakos. Tai grynai Jungtinių Valstybių dalykas, ir jokios kitų kraštų atstovų protekcijos ar intervercijų jos nepaisomos. Tad asmenys, norintieji imigruoti į Jungtines Valstybes, pirmiausia turi kreiptis į artimiausią Jungtinių Valstybių konsulatą, kur galės gauti papildomų, čia nepaminėtų, nurodymų. Dabartiniu laiku įvažiavimas į Jungtines Valstybes beveik iš viso neįmanomas. Įvažiuoti galėtų tikėtis tik tas, kuriam Jungtinių Valstybių pilietis išrūpintų atitinkamus dokumentus ir, būdamas pasiturintis, savo turtu garantuotu jo išlaikymą. Be tokios garantijos įvažiuoti neįmanoma. Čia jokių išimčių nedaroma. Be to, į Jungtines Valstybes norintieji vykti turi žinoti, kad ten, greičiausiai, gal visą laiką teks dirbti fabrike ar žemės ūkyje; anglų kalbos pramokimas taip pat čia nedaug ką žada.

Į Jungtines Valstybes norinčiojo vykti giminės ar draugai, gyvenantieji Jungtinėse Valstybėse ir norintieji savo Europoje esančiam giminei ar draugui padėti imigruoti į Jungtines Valstybes, turi Jungtinėse Valstybėse užpildyti ilgas anketas ir užsienių reikalų ministerijai /State Department/ suteikti smulkių žinių apie imigracijos ar kitokios vizos prašančią savo giminę ar draugą. Tad į Jungtines Valstybes norintieji vykti asmenys, siekdami pasiskubinti išvykimo reikalą, savo giminėms ar draugams Jungtinėse Valstybėse turi nusiųsti pilnus ir išsamius atsakymus į šiuos punktus:

- 1/ Įvažiavimo vizos prašančiojo vardas, pavardė, taip pat vardai ir pavardės tų šeimos narių, kurie vyktų kartu su vizos prašančiuoju;
- 2/ gimimo vieta ir laikas;
- 3/ tautybė;
- 4/ tikslus dabartinis adresas ir kuriame JAV konsulate vykti norintysis yra įteikęs prašymą dėl vizos;
- 5/ kuriose vietose vykti norintysis gyveno ir po kiek laiko apytikriai kiekvienoje vietoje; jei sve-timšalis buvo kuriame krašte intermotas, duoti paaiškinimą apie tai ir nurodyti, kiek ilgai tatai truko;
- 6/ koks įvažiavimo į Jungtines Valstybes tikslas /nuolatinis apsigyvenimas, laikinas prekybos vizitas, tranzitas, studijavimas JAV mokyklose ir t.t./;

7/ šeimos padėtis; jei vedęs ar persiskyręs, duoti smulkesnių paaiškinimų apie kitus šeimos narius; 8/ jei vedęs /ištekėjusi/, tai ar kartu keliauja žmona /vyras/ ir vaikai, jaunesni kaip 18 metų amžiaus; jei jie kartu nekeliauja, tai paaiškinti priežastį; 9/ vardai, pavardės ir adresai artimų giminių Jungtinėse Valstybėse; suteikti žinias apie giminystės ryšį ir nurodyti, kiek ilgai jie Jungtinėse Valstybėse gyvena; 10/ vardai, pavardės ir giminystės ryšiai dabar Europoje, Afrikoje ir Azijoje gyvenančių artimų giminių /broliai, seserys, tėvai/; 11/ suteikti smulkias žinias, kur, kada ir kokias mokyklas bei universitetus atvykti norintysis baigė ir kokius laipsnius bei specialybes įsigijo; 12/ ką veikė vizos prašantysis nuo 1930 metų; smulkiai išdėstyti darbo vietas ir eitas pareigas; 13/ kokioms organizacijoms ar draugijoms priklausė vizos prašantysis; duoti smulkias žinias apie kiekvieną organizaciją, suteikiant visai smulkius paaiškinimus apie tų organizacijų tikslus; 14/ ar įvažiuoti norintysis buvo kada baustas už politinę veiklą; jei taip, tai už kokią ir kokia bausmės rūšim; 15/ ar svetimšalis kada buvo šių organizacijų nariu: a/ komunistų, b/ anarchistų ir c/bet kokios grupės, siekusios jėga nuversti valdžią; 16/ ar svetimšalis yra kada gyvenęs Jungtinėse Valstybėse; jei taip, nurodyti datas; 17/ kur mano svetimšalis apsigyventi, jei būtų išileistas į Jungtines Valstybes; 18/ kuo tuo atveju jis mano verstis /ką veikti/.

Tik tikslūs atsakymusį aukščiau suminėtus klausimus turėdamas, giminė ar draugas Jungtinėse Valstybėse gali pradėti daryti žygių gauti imigracijos dokumentus savo Europoje esančiam giminei ar draugui.

K R O N I K A

Wuerzburgas Jau išspausdinti ir Lietuvių Sąjungos centre /Wuerzburg, Mergentheimerstr. 62/ gaunami naujieji "Lietuvių Sąjungos Įstatai".

Wuerzburgas Lietuvių Sąjungos Valdyba visą sąjungos įstatuose numatytą veikimą paskirstė į šešias darbo sritis: 1/ finansai ir ūkis, 2/ organizacija, 3/ menas ir kultūra, 4/ švietimas, 5/ spauda ir informacija, 6/ darbo reikalai.

Wuerzburgas Sudaryta laikina Lietuvių Sąjungos Valdyba. Į ją pakviesti: kun. Pijus Dambrauskas, prof. Dr. Jurgis Krikščiūnas, dipl. ekon. Stasys Lūšys, dipl. ekon. Jonas Paplėnas, adv. Mykolas Tolišius, Jonas Vilkaitis ir dipl. teis. Mykolas Židonis. Valdyba pareigomis dar nepasiskirstė.

Wuerzburgas Lietuvių Sąjungos Valdyba nustatė įstojamojo mokesčio 5 markes ir nario mokesčio ne mažiau kaip 1 markę mėnesiui. Įstatuose numatoma, kad 20 % savo pajamų skyrius įmoka sąjungos valdybai ir 10 % - apygardos valdybai.

Wuerzburgas Į Lietuvių Sąjungos Valdybą nuolat plaukia prašymai pašalpins ir paskoloms gauti. Dėl lėšų stokos negalėdama nė mažos jų dalies patenkinti, Lietuvių Sąjungos Valdyba nutarė ateityje pašalpių visai neduoti, o ypatingais atsitikimais - mirties, gydymo, gimdymo ir įvairių nelaimingų atsitikimų - skirti beprocentines paskolas faktinių išlaidų dydžio. Tais ypatingais atvejais paskolos galės būti duodamos nedarbingiems ir neturtingiems sąjungos nariams.

Wuerzburgas Nustojus veikti kai kuriems Lietuvių Sąjungos skyriams /Turingijoje, Saksonijoje ir kt./, tam tikros visuomeninių pinigų sumos ir archyvai atsiūrė pas paskirus žmones, anksčiau buvusius tų skyrių pirmininkais, išdininkais ir kt pareigūnais. Jie raginami tuos pasilikusiuosius pinigus ir kitokias vertybes ar daiktus artimiausiu laiku atsiųsti Lietuvių Sąjungos Valdybai Wuerzburge, kad tatai būtų galima panaudoti sąjungos įstatuose numatytiems reikalams. Turintieji apie tokius pinigus ar daiktus žinių prašomi apie tai painformuoti Lietuvių Sąjungą arba bent artimiausią jos skyrių.

Wuerzburgas Gautomis žiniomis, Jungtinių Valstybių prezidento asmeninis atstovas Earl Harrisonas išskrido iš Amerikos į Londoną, o iš ten vyks į Europos centrą tirti pabėgėlių ir tremtinių reikalų. Reikia tikėtis, kad tas aukštas svečias turės progos susipažinti ir su lietuvių pabėgėlių šiandienine buitimi ir jų viltimis bei aspiracijomis dėl ateities.

Luebeckas Birželio 21 dieną pasiskirstė pareigomis nauja Luebecko Lietuvių Sąjungos skyriaus valdyba: pirmininkas - Faustas Kirša, vicepirmininkai - adv. Indreika ir Dr. Sakalauskas, sekretorius - Zundė ir ūkio reikalų vedėjas - Gelžinis. Luebecke sudarytas lietuvių garbės teismas ir įsteigtas Raudonojo Kryžiaus skyrius, kuriam pirmininkauja Dr. Vyšniauskas. Valdžios organai į komitetą žiūri kaip į valdišką įstaigą.

Luebecke ir jo apylinkėse yra apie 6.000 lietuvių; Schleswig-Holsteine yra 4.000 lietuvių; vokiečių karo belaisvių stovyklose yra 4.000-6.000 lietuvių. Lietuviai gauna papildomo maisto - 2.000 kalorijų normas. Dauguma stovyklose gyvenančių lietuvių, užpildydami anketas, užsirašė norį emigruoti į Jungtines Valstybes. Lietuvių santykiai su vietos latviais, kurių Schleswig-Holsteine ir Luebecke esama apie 40.000 žmonių, yra šalti. Santykiai su estais, kurių minėtose srityse yra apie 8.000 žmonių, šiltesni ir nuoširdesni.

Valdžios organai leido steigti mokyklas vaikų darželių formos. Jose galės mokytis vaikai iki 14 metų amžiaus. Leista dėstyti matematiką ir kalbas. Laikraščiu leisti leidimo dar negauta.

Luebecko lietuviai birželio mėnesio pirmoje pusėje buvo surengę tris koncertus, kuriuose dalyvavo eilė Valst. Operos solistų. Koncertai gerai pavyko ir buvo gausiai lankomi.

Flensburgas Flensburge įsteigtas Lietuvių Komitetas tokios sudėties: pirmininkas - Dr. Kaupas, vicepirmininkas - adv. Kutra, sekretorius - Senkus ir nariai: Banaitis, Vaitkus, Pauža, Pautienius. Aplink komitetą buriasi apie 2.000 lietuvių, kurių dauguma jau suregistruota. Komiteto adresas - Norderstr. 81.

Greta komiteto įsteigtas Lietuvos Raudonojo Kryžiaus skyrius, kurio pirmininkas yra Dr. Kaupas, vicepirmininkas - gen. Daukantas, sekretorius - Dr. Vilčišis.

Luebeckas Birželio mėnesio pradžioje Luebecko mieste keli lietuviai atpažino ir atitinkamiems saugumo organams perdavė Richardą Schweizerį, kuris vokiečių okupacijos laikais Lietuvoje buvo Sicherheidsdiensto aukštas pareigūnas ir ypatingai smaugė lietuvius, siekusių Lietuvos nepriklausomybės. Schweizeris prie savęs turėjo kelis gerai padirbtus lietuviškus pasus, kuriuose jis vadinosi Bernardu Baranausku, Jonu Rinkum ir t.t.

Kielis Vietos stovykloje /Dietersdorf 17/ esama apie 80 lietuvių, kurie birželio mėnesio pradžioje turėjo labai gerą maistą ir gavo gausiai rūkalų.

Kielio uoste buvo penki lietuviški laivai: "Lithuania", "Baltic", "Udra", "Lapė" ir "Ringaila". Laivuose gyveno apie 60 lietuvių.

Kielio apylinkėse buvo apie 200 lietuvių.

Luebeckas Anglų 2-ji armija sučiupo buvusio Rytų Krašto buv. reichskomisarą Heinrich Lohsę ir Latvijos buv. generalinį komisarą SA brigadefiurorį Otto Drechslerį.

Bad Nauheim Vietos valdžios atstovai lietuvius traktuoja kaip vokiečius. Reikalas aiškinamas. Vietos lietuviai gauna tik vokieškas maisto korteles.

Heisbronnas Mieste ir apylinkėse yra apie 30 lietuvių, kuriems atstovauja Kazys Starolis, pirmininkas, Vytautas Petrauskas, vice - pirmininkas, ir E. Vaidilaitė, sekretorė. Lietuviai gyvena prie vačiai, gaudami paprastas maisto korteles.

Ried i.I Riedo srityje yra apie 200 lietuvių.

Griepkircheno apskrityje prie Riedo, kaip vietos lietuvių igaliotinis Juozas Vilimas papasakojo, buvo toks incidentas: spėjimai austrių inspiuoti amerikiečiai pareikalavo, kad lietuviai per dvi valandas susirinktų daiktus ir važiuotų į savo tėvynę. Padarius reikiamų žygių, nuo išvežimo išsisukta. Paskirus žmonės - estus, lietuvius - išvežė į stovyklas ir, gal būt, į rusų valdomas sritis.

Lanshutas Vietos lietuviams atstovauja inž. Mečys Kriaučionis ir Stanislovas Mankas. Mieste ir apylinkėse gyvena apie 500 lietuvių, dauguma privačiai. Yra dvi stovyklos. Visi, net stovyklose negyvenantieji, gauna stovyklinį maistą - 2.000 kalorijų normas. Santykiai su amerikiečiais ir vokiečiais neblogi. Pabėgėlius tvarko UNRRA.

Kemptenas Birželio mėnesio gale Kempteno lietuviai išleido neperiodinį leidinį "Alguvos Barą", daugiau kaip 20 puslapių, atspausdintą rotatorium. Leidinyje gausu įvairaus turinio, daugiau žurnalinio pobūdžio straipsnių, eilėraščių ir piešinėlių. "Alguvos Barą" redaguoja Al. Šešplaukis.

Ratzburgas Mieste ir apylinkėse birželio mėnesio pradžioje buvo apie 230 lietuvių, kurie turėjo išsiritinę tokį laikiną komitetą: pirmininkas - dim. pulk. Jakutis, reikalų vedėjas - Laguckas, sekretorius - Jozėnas.

Cellė /Hannoveryje/ Birželio mėnesio pradžioje Cellės stovykloje ir apylinkėse buvo apie 460 lietuvių. Sovietų atstovams paraginus, trys stovyklos lietuviai panorė išvykti į Lietuva. Maitinimo padėtis buvo pakenčiama. Santykiai su anglais buvo visai geri.

Neustadt-Haffenburgas Ten birželio mėnesio pradžioje buvo apie 280 lietuvių, kurių valdyba sudaryta iš Noveravičiaus /pirmininkas/, Stopio, Ignaičio ir Valkūno. Gaunamas papildomas maistas.

Schwarzenbeckas Vietos stovykloje buvo apie 140 lietuvių, kuriems atstovavo Balys Poškas. Birželio mėnesio pradžioje jie gavo gerą maistą.

TARPTAUTINIAI HORIZONTAI

Po Firmojo Didžiojo Karo buvo užsimota pasaulį tvarkyti idealistiniais pagrindais. Anoji tvarka, įkūnyta Tautų Sąjungos Pakte, nesugebėjo sukliudyti nei japonų agresijos, nei Etiopijos karo, nei 1939 metais prasidėjusios pasaulinės katastrofos.

Po Antrojo Didžiojo Karo Europoje nusistatyta tarptautinę taikos ~~xxx~~ ir saugumo sistemą grįsti realizmu. Taika ir tarptautinis saugumas turi būti paremti jėga, praktiškai sutelkta trijų didžiųjų sąjungininkų - Jungtinių Valstybių, Didžiosios Britanijos ir Sovietų Sąjungos - bendradarbiavime. Tą bendradarbiavimą tenka pirkinti kompromisais. Tokio kompromiso pavyzdys - San Francisko Charta. Pačių anglosaksiškųjų jos autorių prisipažinimu, ji nėra ideali, bet praktiška, nes atrenta į didžiųjų valstybių sutariną reikalui esant panaudoti jėgą tarptautinei tvarkai palaikyti.

Visas klausimas, kiek tarsi didžiųjų vadovaujamas tarptautinis bendradarbiavimas bus pagrįstas principais ir kiek didžiųjų valstybių interesais. Popiežius, komentuodamas Chartą, Associated Press liepos 3 dieną paskelbtomis žinionis, pasigedo, kad nekalbama apie Baltijos kraštų ir Lenkijos likimą, nors Chartoje iškeliamas tautų apsisprendimo principas. Lenkijos reikalas netrukus po to kiek paaiškėjo. Britų spauda ir to sprendimo nelaiko idealiu; jis netgi nesąs toks, kokio anglai ir amerikiečiai norėję, bet ir čia, kaip ir San Franciske, rastas "praktiškas kompromisas" - gal šiek tiek priūcipu ir pačios paliestosios tautos sąskaita.

Galime, rodos, tarti, kad didiesiems patikėtieji tarptautiniai sprendimai ir bus grindžiami kompromisais tarp principų ir savųjų interesų, - tol, kol nebebus įmanoma ~~xx~~ daryti kompromisų principų sąskaita, nepažeidžiant savųjų gyvybinių interesų.

"Didžiosios trijulės" susitikimuose, kaip vėliau išgirsdavome, toji riba būdavo gana drastiškai nurodoma. Amerikiečių "Time" balandžio 16 dieną savo 16 Nr. liudija, jog Jaltoje Edenas "nurodė, kad Rusijos iškilinas Europoje grasina sukurti jėgų politikos padėtį, klaikiai panašią į Vokietijos sukurtąją 1939 metais". Tas pats "Time" cituoja kitą Edeno pasisakymą: "...Mes visada stengėmės sukliudyti, kad Europa nepatektų vienos kurios didžiosios valstybės valdžion... Jeigu, parbloškus nacių ir japonų tironiją, tokia grėsmė ir dar kartą iškiltų, aš esu tikras, kad rezultatas būtų tas pats ir kad tada, kaip ir dabar, viso pasaulio laisvieji žmonės vėl susijungtų savo laisvių ginti".

Dabar Potsdame vykstanti "didžiosios trijulės" konferencija, atrodo, svarstys ir mūsų regiono bei mūsų šalies klausimą. Mes dar nežinome, kiek galimieji kompromisai derintusi su gyvybiniais mūsų krašto interesais ir mūsų lūkesčiais.

Berlynas Liepos 17 dieną Potsdame prasidėjo "didžiosios trijulės" konferencija. Joje būsiančios svarstomos politinės ir ūkinės problemos, kurių sprendimo pasiūlymai bus pateikti taikos konferencijai. Pirmiausia rengiamasi tartis dėl Vokietijos problemų - vieningos sąjungininkų politikos, rytinių sienų, maitinimo ir t.t. Greičiausiai, bus paliesti ir bendrieji Europos klausimai - sienui ir t.t.

Briuselis Belgijos Parlamentas liepos 17 dieną priėmė įstatymą, pagal kurį karalius Leopoldas savo karališkąsias teises tegalės vykdyti tik abiems rūnams su tuo sutikus. Karalių Leopoldą rėmė katalikų partijos ministrai iš vyriausybės pasitraukė.

